

Toespraak van de minister van Defensie bij het uitreiken van de EUFOR-medaille voor Nederlandse militairen die deel hebben genomen aan de EU-operatie Althea in Bosnië-Herzegovina.

Militairen van de aangetreden eenheden en detachementen, geachte aanwezigen,

Commander Stanford, Major general Vasilev, colonel Germavov, Bulgarian and Romanian soldiers. I am delighted to see you here today. You all made a great contribution to peace and stability in the sector of the Multinational Task Force Southwest in Bosnia-Herzegovina. I wish you good luck and fortune and I would like to thank you for the pleasant co-operation. With your permission I will carry on the remainder of my speech in Dutch.

U bent hier op een bijzonder moment, op een bijzondere plek. Een plek met geschiedenis. In een tijd van vrede en van oorlog. In een tijd van militaire hulp en van herstel. Want deze metaalfabriek ging van start in vreedetijd. In 1978 als koudwalserij. Er werkten ongeveer 700 mensen. De metaalfabriek werd een opslagplaats voor militaire goederen van het Bosnisch-Servische leger. Na de oorlog in 1995 kreeg de fabriek weer een andere bestemming. Dit keer werd het een militaire basis van de internationale troepenmacht in Bosnië en Herzegovina. 'Banja Luka Metal Factory' was de naam die de Britse troepen deze nieuwe basis gaven.

En nu staan we aan de vooravond van weer een nieuw begin. Een hoopvol begin.

Want in september van dit jaar zal deze plek officieel onder het gezag komen van de lokale autoriteiten. Dan ook krijgt de metaalfabriek haar oude functie terug. Aan de internationale militaire aanwezigheid op de 'Banja Luka Metal Factory' komt dan voorgoed een einde. Dat is in september. Maar eind deze maand kunnen we al van start gaan met het verkleinen van de EU-operatie Althea en van de Nederlandse militaire aanwezigheid in Bosnië-Herzegovina. Vanaf april concentreert de Nederlandse bijdrage zich op de *Liaison and Observer Teams*. Nederland blijft ook aanwezig op het hoofdkwartier te Sarajevo en in de EU Politie Missie.

Dit is een moment om bij stil te staan en stil van te worden. Want na een gruwelijke oorlog is er vrede, is er hoop op een betere toekomst. De geschiedenis van de Metaalfabriek is daarvan een symbool.

En daaraan hebben Nederlandse militairen samen met vele anderen een belangrijke bijdrage geleverd. Ik neem u nog even mee terug in de tijd.

Bijna op de kop af vijftien jaar geleden, op 21 maart 1992, startte de *United Nations Protection Force*, UNPROFOR. Met als doel het voorkomen van verdere escalatie van de oorlog in het Voormalig Joegoslavië voorkomen en het scheppen van voorwaarden voor vredesbesprekingen. Een zware opgave. Die ook zware nederlagen kende. Met als dieptepunt de val van Srebrenica en de moord op duizenden moslims in juli 1995. Een inktzwarte bladzijde in de geschiedenis van dit jonge land. Van de gehele internationale gemeenschap, de Verenigde Naties en ook van Nederland. Deze geschiedenis is indringend en uitvoerig gedocumenteerd in het NIOD-rapport "Srebrenica, een 'veilig gebied' ", later aangevuld met de verslagen en conclusies van de parlementaire enquête. Door de luchtaanvallen door de Navo kwam een eind aan deze oorlog. Met de Daytonakkoorden ontstond een nieuw begin voor dit land.

Vanaf 1996 verschoven de militaire taken langzaam naar civiele taken. De voormalige Navo-missies, IFOR en SFOR, zagen naast het staakt-het-vuren toe op het vrije verkeer van personen, de terugkeer van vluchtelingen, het lokaliseren van oorlogsmisdadigers en de beveiliging van de VN-politiemissie. Kortom, vanaf 1996 is dankzij de militaire inspanning ten bate van de stabiliteit en veiligheid een begin gemaakt met de wederopbouw van Bosnië-Herzegovina.

In december 2004 nam de Europese Unie de verantwoordelijkheden van de Navo over. De EUFOR-missie Althea zette het werk van SFOR voort. Nog meer dan voorheen richtten de militairen zich daarbij op de wederopbouw van het land. De *Liaison and Observer Teams* zijn een voorbeeld van deze civiel-militaire benadering van optreden. Tot op de dag van vandaag zijn Nederlandse militairen onderdeel van de internationale troepenmacht die de stabiliteit in Bosnië handhaaft en probeert de inwoners van het land perspectief op een betere toekomst te bieden.

Naast deze militaire betrokkenheid is Nederland ook op andere wijze betrokken bij de wederopbouw van dit land. Zo heeft Nederland sinds 1995 meer dan 500 miljoen euro in de wederopbouw van het land geïnvesteerd. Jaarlijks is ook 7 miljoen euro beschikbaar voor "Srebrenica-gerelateerde" hulp: economische ontwikkeling, terugkeerprogramma's en de identificatie en herbegraving van slachtoffers van de massamoord in 1995. De militaire begeleiding van deze projecten heeft ertoe geleid dat dit geld op de juiste plek terecht is gekomen.

Het optreden van de Nederlandse krijgsmacht markeert een belangrijke periode in onze geschiedenis. Dit optreden bepaalde mede de modernisering van onze krijgsmacht. Door het optreden van de Nederlandse krijgsmacht in Bosnië-Herzegovina zijn soms duurbetaalde lessen geleerd.

Door de deelname aan UNPROFOR drong het besef door dat de Koude Oorlog voorbij was en dat crisisbeheersingsoperaties de toekomst voor onze krijgsmacht zouden bepalen. Srebrenica zette een decennium lang de toon in het denken over de Nederlandse krijgsmacht. Zo zijn na 1995 Nederlandse militairen nooit meer op dezelfde wijze en onder vergelijkbare voorwaarden als Dutchbat op pad gestuurd. De belangrijkste ontwikkeling is wellicht de scherpere toets op de haalbaarheid van vredesoperaties in de vorm van het Toetsingskader. Het is van groot belang dat we nu voorafgaand iedere Nederlandse deelname aan een crisisbeheersingsoperatie nauwkeurig onderzoeken.

Het optreden in Bosnië heeft begin jaren '90 ook nieuwe eisen gesteld aan de professionaliteit van onze krijgsmacht. Dat leidde mede tot de afschaffing van de dienstplicht. Het optreden in de Balkan vroeg van de Nederlandse militairen het uiterste, maar leidde uiteindelijk mede tot de professionele, expeditieaire krijgsmacht die we nu kennen.

Ook de operatie die we nu in Afghanistan uitvoeren, zal voor langere tijd het denken bepalen: de krijgsmacht beschikt nu over de beste spullen, levert een effectieve bijdrage aan de wederopbouw van een land, kan optreden hoog in het geweldsspectrum en kan rekenen op brede maatschappelijke steun en respect. Dat was niet mogelijk geweest zonder de lessen die we hier in Bosnië hebben geleerd. Daaraan heeft u een bijdrage geleverd. U mag daar trots op zijn.

Veel Nederlandse militairen hebben een uitzending in Bosnië-Herzegovina achter de rug, waarbij ze een soms zeer moeilijke taak naar eer en geweten hebben vervuld. De meesten met goede ervaringen, omdat zij een bijdrage hebben kunnen leveren aan de vrede en de wederopbouw in dit land. Maar laten we hier ook de Nederlandse militairen van Dutchbat niet vergeten die zeer ingrijpende ervaringen in Srebrenica hebben ondergaan.

Binnenkort is ook een aantal van u veteraan. Op het gebied van veteranenzorg hebben we veel geleerd van ons optreden in Bosnië. Sinds 1992 hebben we een grote groep "jonge veteranen" in de Nederlandse samenleving. Jaarlijks komen daar een paar duizend nieuwe veteranen bij. Het optreden onder UNPROFOR beklemtoonde de noodzaak voor maatschappelijke erkenning

en levenslange zorgfaciliteiten en heeft de basis gelegd voor een verregaande verbetering in de veteranenzorg.

Dames en heren,

Ik richt me nu in het bijzonder tot de hier aanwezige militairen. Ieder van u is onderdeel van de ontwikkelingen die ik zojuist heb geschetst. U leverde de afgelopen tijd een belangrijke bijdrage aan de handhaving van de stabiliteit in dit land. Sommigen van u deden dat zeer direct, door het uitvoeren van patrouilles of door direct in contact te treden met de lokale bevolking. Maar ook de militairen die een rol achter de schermen speelden, zijn onmisbaar geweest. Dankzij uw inzet is het mogelijk geweest om de wederopbouw in dit land verder vorm te geven. De Bosnische bevolking koos in oktober 2006 een nieuwe federale regering Deze verkiezingen zijn op een democratische en ordentelijke wijze verlopen. Dat is mogelijk geweest dankzij uw inzet.

Als aandenken voor uw bijdrage aan deze missie krijgen allen die hier voor mij staan vandaag de EUFOR medaille uitgereikt. Ik ben er trots op deze medaille te mogen uitreiken aan militairen die zich zo nadrukkelijk hebben ingezet voor internationale stabiliteit en vrede.

Commander Stanford, Major general Vasilev, colonel Germavov, Bulgarian and Romanian soldiers. Thank you for your patience. I will now start handing-out the medals.

Dan wil ik nu overgaan tot de uitreiking van de medailles.